

Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสาร พยาบาลศาสตร์)

Volume 6 | Issue 1

Article 7

1994-04-01

การจดบันทึกเพื่อการศึกษาเฉพาะกรณี ในการพยาบาลเด็ก

ประนอม รอดคำดี

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns>

Part of the [Nursing Commons](#)

Recommended Citation

รอดคำดี, ประนอม (1994) "การจดบันทึกเพื่อการศึกษาเฉพาะกรณี ในการพยาบาลเด็ก," *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์)*: Vol. 6: Iss. 1, Article 7.

DOI: 10.58837/CHULA.CUNS.6.1.7

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns/vol6/iss1/7>

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์) by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การจดบันทึกเพื่อการศึกษาเฉพาะกรณี ในการพยาบาลเด็ก

ประนอม รอดคำดี *

การปฏิบัติการพยาบาลเด็กที่มีประสิทธิภาพ เริ่มต้นจากการมีสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างพยาบาลกับเด็กและครอบครัวตั้งแต่แรกพบ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นผลมาจากการที่พยาบาลรู้วิธีที่จะ “สัมผัส” เด็กให้ถูกตำแหน่ง ในช่วงจังหวะที่เหมาะสม (having applied just the right touch at the right moment) อาการย่อมสบตาอย่างไว้วางใจที่เด็กมอบให้พยาบาล แสดงว่าเด็กผู้นั้นได้พิสูจน์ด้วยตนเองแล้วว่าพยาบาลได้เข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กอย่างแท้จริง ตรงกันข้ามถ้าเด็กแสดงอาการหงุดหงิดไม่ยอมรับตั้งแต่แรกพบจนกระทั่งลาจากกัน อาจกล่าวได้ว่าพยาบาลผู้นั้นไม่ประสบผลสำเร็จในการทำความรู้สึกกับเด็ก พยาบาลทุกคนจะรู้จักเด็กได้ดี ถ้าได้พยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลอย่างลึกซึ้ง ทุกแง่ทุกมุมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานพอสมควร โดยใช้ วิธีการบันทึกพฤติกรรมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าการที่เด็กมีพฤติกรรมเช่นนั้น มีเหตุผลเกี่ยวข้องมาจากอะไร

การจดบันทึกพฤติกรรมของเด็ก มีความเป็นมาจากการศึกษาในสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และด้านครุศาสตร์ ซึ่งกำหนดไว้ในรายวิชาทาง

ด้านประสบการณ์วิชาชีพว่านักศึกษาแต่ละคนจะต้องทำรายงานการศึกษาเฉพาะกรณี เด็กนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น เด่น เรียนเก่ง หรือมีปัญหาด้านการปรับตัวหรือการเรียน เพื่อติดตามดูการจะเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือผู้ต้องการการแนะแนว จะเห็นได้ว่าการจดบันทึกพฤติกรรมเพื่อการศึกษาเฉพาะกรณีนี้แตกต่างจากการเขียน “บันทึกทางการพยาบาล” ซึ่งพยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่รับผิดชอบเขียนเป็นส่วนหนึ่งในรายงานประจำตัวคนไข้ ซึ่งประกอบด้วยใบสั่งการรักษาของแพทย์ ใบสั่งยาแผนกชัน ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น บันทึกทางการพยาบาลนั้น ถือว่าเป็นเอกสารทางราชการที่อ้างอิงทางกฎหมายและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลายาวนานไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ ส่วนบันทึกพฤติกรรมของเด็กนั้นเป็นเครื่องมือ ด้านการศึกษาของพยาบาลเด็ก พยาบาลวิชาชีพหรือนักศึกษาพยาบาลสามารถศึกษาติดตามบันทึกพฤติกรรมของเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีสุขภาพเป็นปกติดี หรือเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง ที่ต้องการการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค หรือเด็กที่เจ็บป่วยแล้วต้องการการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพ ทั้งนี้

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บันทึกจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์เกี่ยวกับเด็ก หลายๆ ด้าน พร้อมทั้งต้องมีทักษะในการสังเกต การติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะการเขียนโดยใช้ภาษาที่ชัดเจนด้วย

การบันทึกคือการรวบรวมข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

การบันทึกพฤติกรรมเด็กถือว่าการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ โดยมีวิธีการบันทึกให้อ่านได้เห็นภาพที่มีความหมาย ดังนั้นผู้บันทึกจึงต้องมีทักษะในการสังเกตและบันทึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ปราศจากอคติ โดยใช้ภาษาที่ชัดเจน อธิบายให้เห็นว่าเด็กทำอะไร ช่วงเวลาขณะนั้นเป็นเวลาอะไร ขณะที่ทำสิ่งนั้นเด็กแสดงออกอย่างไร คุณภาพของการกระทำหรือปริมาณ (ถ้าวัดได้) เป็นอย่างไร มีวัตถุหรือผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของเขาหรือไม่ อย่างไร และที่สำคัญควรบอกไว้ด้วยว่าเด็กได้สื่อความหมาย คือการกระทำของเขาด้วยการใช้คำพูดหรือท่าทางที่สอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร สิ่งที่ยพยายามบันทึกควรเป็นข้อความจริงของพฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนความยุติธรรม ผู้บันทึกต้องไม่ใช้อารมณ์หรือความรู้สึกตัดสินพฤติกรรมของเด็กว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ในทางตรงกันข้าม และขณะเดียวกันผู้บันทึก ก็ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อชีวิตของเด็กด้วย (ถ้าเด็กอยู่ในสภาพการณ์ที่เสี่ยงต่อชีวิต) พยาบาลที่ตั้งอกตั้งใจให้การพยาบาลเด็กอย่างอบอุ่นใกล้ชิด ย่อมเป็นที่ต้องการมากกว่าพยาบาลที่เอาแต่จดบันทึก แต่ไม่สนใจเด็กว่าจะเกิดอาการเปลี่ยนแปลงหรือประสบอุบัติเหตุอยู่ต่อหน้า

มโนทัศน์เกี่ยวกับเด็กของพยาบาลผู้บันทึก

ผู้ใหญ่ทุกคนมักจะมีความรู้สึกนึกคิด หรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเด็กไว้ในใจ เป็นต้นว่าเด็กดีต้องไม่

ชน ต้องสะอาดสุภาพ เด็กที่ดีควรได้รับความรัก แต่เด็กที่ไม่ถูกต้องถูกลงโทษ แต่พยาบาลในฐานะผู้ศึกษาหรือผู้รวบรวมไม่ควรจะตั้งมาตรฐานสำหรับเด็กเอาไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะเด็กป่วยซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องต่อการแสดงออกหรือพฤติกรรมของเขาอยู่มากมาย เป็นต้นว่า ความเจ็บปวดความแปลกใหม่ต่อสถานที่บุคคล ฯลฯ การเข้าใจธรรมชาติของเด็กว่า ขณะนั้นเขามีพัฒนาการและการเจริญเติบโตอยู่ในระยะใด ต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนมากน้อยเพียงใด พยาบาลที่สื่อสารกับเด็กโดยวิธีทางต่าง ๆ กัน จะเข้าใจเด็กได้ดี เด็กมีวิธีการแสดงออกหลายหนทาง ไม่เฉพาะแต่คำพูดเท่านั้น บางครั้งท่าทาง อากัปกริยา หรือการสัมผัสก็บอกให้ทราบได้ว่าเด็กกำลังใช้ความคิด หรือการทักทายทำความรู้จักกับเพื่อน เด็กเล็กๆ อาจใช้วิธีใช้เท้าเขี่ยเอามือตึงผม เด็กหลายคนแสดงอาการเศร้า โดยการสะอึกสะอื้นมากกว่าการใช้คำพูด และเด็กเล็กใช้สายตา เสียงร้อง การเคลื่อนไหวร่างกาย ยิ้มเพื่อแสดงความรู้สึกมากกว่าเด็กโตซึ่งพูดบอกความต้องการได้แล้ว พยาบาลจึงควรพัฒนาทักษะการสังเกตและบันทึกให้ได้ภาพที่แท้จริงของเขา

การใช้ภาษาในการบันทึก

การเขียนเป็นสิ่งที่ยากสำหรับคนที่ไม่ค่อยได้ฝึกฝน นอกจากนั้นภาษาที่ใช้ในการบันทึกยังต้องใช้ศัพท์ที่ตรงตัว อธิบายพฤติกรรมของเด็ก เป็นที่เข้าใจเห็นภาพชัดเจน ผู้บันทึกจึงต้องฝึกฝน การใช้คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ขยายคำกริยาดังต่อไปนี้ด้วย เช่น คำกริยา แสดงอาการเคลื่อนไหว เช่น เดิน วิ่ง คลาน คำคุณศัพท์ บอกถึงความรู้สึกที่เด็กแสดงออก เช่น สดชื่น แจ่มใส หงอยเหงา คำขยายกริยา เช่น ร้องอย่างตื้นตันสุดขีด พูดอย่างรวดเร็วมีชีวิตชีวา นอกจากนั้น การเขียนขยายความให้เห็นภาพก็ควรให้ตรงกับสิ่งที่เห็น

เช่น “เด็กชาย ก. เดินลากขาแสดงอาการเหนื่อยล้า”
เด็กหญิง ข. เดินแกว่งแขนทั้งสองข้าง เชิดศีรษะขึ้น
มองท้องฟ้าอย่างเข้มแข็ง”

ประเภทของการบันทึก

การบันทึกพฤติกรรมของเด็กมีอยู่มากมายหลายแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและสถานการณ์ตัวอย่าง เช่น การบันทึกเมื่อแรกพบเด็กเข้าไว้ในโรงพยาบาล หรือเมื่อพบเด็กครั้งแรก พยาบาลที่บันทึกพฤติกรรมรวมทั้งสิ่งประทับใจที่ตนเองมีต่อเด็กคนนั้น ต่อมาเมื่อความประทับใจตัวเด็กคนเดิมเปลี่ยนไป พยาบาลผู้นั้นก็ต้องหันกลับมาศึกษาบันทึกครั้งแรก เพื่อหาว่ามีอะไรผิดพลาดในการบันทึกครั้งนั้น หรือมีอะไรเป็นปัจจัยทำให้ความประทับใจครั้งหลังต่างจากครั้งแรก

พยาบาลบางคนอาจใช้วิธีการบันทึกประจำวัน ทุกวันเมื่อเลิกจากงานหรือในช่วงพัก แล้วแต่ความสามารถหรือการฝึกฝนของแต่ละคน บางคนอาจสร้างตารางกิจกรรมหรือ check list เพื่อความสะดวกในการบันทึก บางคนอาจใช้การจดแบบขวเลขหรือมีสัญลักษณ์ที่ตนเองเข้าใจ เพื่อความรวดเร็วขณะเวลาจำกัด ในที่นี้จะพูดถึงการบันทึกประเภทต่าง ๆ ที่มักจะใช้กันบ่อย ๆ คือ

1) การบันทึกขณะเกิดเหตุการณ์ (on-the-spot) การบันทึกที่เกิดเหตุการณ์ หรือขณะเกิดเหตุการณ์ การพยาบาลควรจะอยู่ในระยะใกล้ชิดพอควรที่จะสังเกตเห็นความเป็นไปโดยตลอดและได้ยินคำพูดชัดเจน โดยเฉพาะขณะเด็กเล่น พยาบาลจะมีกระดาษ ดินสอติดตัวตลอดเวลา เพื่อจะได้ไม่พลาดเหตุการณ์สำคัญ แต่ไม่ควรทำลับๆ ล่อ เป็นความลับ จนเด็กเกิดความระมัดระวัง และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากธรรมชาติ เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่เขียนอาจตอบว่า “เป็นงานเขียนต้องทำ”

หรือ “กำลังจดว่าต้องทำอะไรบ้าง” เพื่อไม่ให้ผูกมัดตัวพยาบาลเอง

การจดบันทึกประเภทนี้ ควรเป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกันไปของแต่ละคนเช่น ตอนเช้าเมื่อแรกพบ ขณะเข้าห้องน้ำ ขณะเล่นกับเพื่อน ขณะแม่มาเยี่ยม การบันทึกที่ต่างช่วงเวลา จะช่วยให้เห็นพฤติกรรมเด็กอย่างกว้างขวาง ทั้งขณะที่เขาอยู่คนเดียว อยู่กับผู้ใหญ่ อยู่กับเพื่อน การช่วยตัวเองในกิจวัตรประจำวัน และการยอมรับนับถือที่เพื่อน ๆ มีต่อเขาขณะอยู่ในกลุ่ม เป็นต้น

สิ่งที่ต้องระวัง คือ กระดาษที่บันทึกต้องมีชื่อเด็ก วัน เวลา ที่เกิดเหตุการณ์ เพื่อป้องกันการสับสนและที่สำคัญ เมื่อบันทึกเสร็จแล้ว ไม่ควรวางไว้ในที่สาธารณะอย่างเปิดเผย หรือทำหล่นหายได้

2) การบันทึกขณะเด็กทำกิจวัตรประจำวัน แม้ว่าช่วงเวลาของการทำกิจวัตรจะเป็นเวลาที่ดูเหมือนจะไม่ “สร้างสรรค์” หรือ “ซ้ำซาก” แต่ก็มีมุมมองที่จำเป็นต้องบันทึกตามลำดับเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเด็กได้มากขึ้น ดังนี้

ก) ก่อนจะเริ่มกิจกรรมนั้น มีอะไรเป็นตัวกระตุ้น

- พยาบาลประกาศต่อนักทุกคน
- เด็กอื่นเริ่มทำให้เขาเห็น
- เขาเริ่มทำเองโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้นก่อนหน้าเลย

ข) ขณะทำกิจกรรมสถานการณ์เป็นอย่างไร

- มีข้าวของอุปกรณ์พร้อมอยู่ใกล้ไกลขนาดไหน
- มีผู้ใหญ่หรือเด็กอื่นอยู่ใกล้ ๆ ไหม

ค) ปฏิกริยาของเด็กขณะทำกิจวัตร

- กระตือรือร้นทำอย่างตั้งใจ
- อิดออดบ่น ทำอย่างไม่เต็มใจ

ง) ปฏิกริยาหลังจากทำกิจวัตร

- รีบไปทำอย่างอื่น
- ต้องให้เตือนให้ไปทำอย่างอื่น

การบันทึกเกี่ยวกับการทำกิจวัตรประจำวันของเด็ก พร้อมกับให้ข้อมูลถึงผู้อยู่ในเหตุการณ์ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เราเข้าใจเด็กได้มากกว่าที่จะบันทึกเฉพาะพฤติกรรมของเด็กอย่างเดียว เพราะตามความเป็นจริงแล้วเด็กทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองต่อบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง หรือสถานการณ์หรือผู้คนรอบข้างของเขา การบันทึกเพียงว่า “เด็กชาย ก. วิ่งไปรอบๆ ห้อง” จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนกับอยู่ในห้องมืดต่างจาก “เด็กชาย ก. วิ่งไปตามจังหวะกลองที่พี่เลี้ยงตีบอกเมื่อถึงเวลาอาหาร” หรือ “เด็กชาย ก. วิ่งหนีการจับตัวของคุณแม่ เมื่อคุณแม่บอกว่าถึงเวลาอาบน้ำแล้ว” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยความเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้สึกนึกคิด และมีพลังกำลังที่จะแสดงออก นอกจากนั้น การแสดงออกยังแตกต่างกันไปตามลักษณะ วัยของเด็กแต่ละคน และที่สำคัญคือ ต่างจากผู้ใหญ่มาก เพราะผู้ใหญ่ทำกิจวัตรทุกอย่างอย่างมีแผนมีเป้าหมาย และมีช่วงจังหวะเวลาที่ค่อนข้างแน่นอน เช่น ต้องรีบแต่งตัวแต่เช้าเพื่อไปทำงาน แต่เด็กยิ่งเล็กยิ่งไม่เข้าใจ กฎเกณฑ์หรือตารางเวลา การล้างมือของเด็กไม่ได้หมายถึงว่าเตรียมตัว ก่อนกินอาหารเสมอไป การล้างมือของเขาอาจเป็นเพียงการเล่นน้ำกับฟองสบู่สีๆ สนุกๆ มากกว่า แต่สิ่งที่สำคัญคือ ผู้ใหญ่ ต้องอดทน อธิบาย และทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กพัฒนา ทักษะคิดจนเกิดเป็นสุขนิสัยที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของเขาต่อไปได้

3) การบันทึกขณะเด็กกินอาหาร

การกินอาหารด้วยตนเองเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงว่าเด็กมีความมั่นใจในตนเองดีพอ รวมทั้งมี

ความมั่นคงทางสังคมในกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมอยู่ด้วยนั้น ถ้าเป็นเด็กปกติก็แสดงว่า เขาอบอุ่นใจในกลุ่มคนกลุ่มนั้น ส่วนเด็กป่วยก็แสดงเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่งว่า ทางด้านร่างกายของเขาหายเจ็บป่วย จนสามารถแสดงความต้องการและตอบสนองความต้องการของตนเองได้

รายละเอียดที่ควรสังเกตและบันทึก

- สถานการณ์ขณะนั้น (มีเด็กอื่นนั่งกินอยู่ก่อน มีอาหารเตรียมไว้แล้ว)
- ปฏิกริยาของเด็กเมื่อกินอาหาร (รีบกิน กินช้า ๆ เลือกกินบางอย่าง)
- ปริมาณอาหารที่กินได้
- มารยาทขณะกิน (การหยิบจับช้อน ช้อม การหยิบจับอาหาร อมข้าว)
- การพูดคุยกับผู้อื่นขณะกินอาหาร
- ความสนใจต่ออาหาร ชอบอะไรไม่ชอบอะไร กินเร็ว ช้า
- บทบาทของผู้ใหญ่ที่อยู่ในสถานการณ์ (ช่วยทำอะไรบ้าง)
- เหตุการณ์ภายหลังจากอิ่มแล้ว พูดอะไรใหม่ ชอบอะไร หรือรีบลุกขึ้น

ขณะสังเกตและบันทึก พยาบาลไม่ควรจะเคร่งครัดกับมารยาทการกินอาหารของเด็กจนเกินไป ควรเริ่มจากสิ่งที่เขาเป็นอยู่แล้วค่อยๆ แสดงให้เขาเห็นวิธีที่ถูกที่ควรโดยไม่ดูว่าหรือตำหนิ เพราะเด็กเล็กจะยังไม่เข้าใจกฎระเบียบ ทุกอย่างยังเป็นการเล่น และอย่าลืมบันทึกตั้งแต่จุดที่เขาเริ่มต้นโดยไม่มีอคติหรือตัดสิน

4) บันทึกขณะเด็กหยิบจับวัสดุ

วัสดุที่เด็กเกี่ยวข้องด้วยบ่อยๆ มักจะเป็นของเล่น ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาเด็กได้หลายๆ ด้าน รวมทั้งการช่วยให้เด็กได้ระบายความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ออกมาขณะได้หยิบจับของเล่นนั้น

หรือบางครั้งเด็กอาจทำให้วัสดุธรรมดากลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ขึ้นมา เช่น จากไม้บล็อกแท่งเล็กๆ เด็กอาจสร้างสรรค์ รถไฟขบวนยาวหรือตีกระฟ้าสูงกว่าเพื่อนก็ได้

เช่นเดียวกันกับการบันทึกพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจวัตร ผู้บันทึกขณะเด็กหยิบจับวัสดุ ควรจะสังเกตตามลำดับเหตุการณ์ ดังนี้

ก) สภาพการณ์ทั่วไป เช่น มีของเล่นอะไรอยู่ใกล้ มีใครอื่นอยู่ในบริเวณนั้น

ข) สิ่งกระตุ้น เช่น ครอบอก เพื่อนชวน

ค) ปฏิกริยาที่แสดงออก เช่น ตั้งอกตั้งใจ สนุกสนาน เหนื่อย แบ่งปันของให้เพื่อน

ง) เมื่อเล่นเสร็จแล้วทำอย่างไร เช่น เก็บของเล่น เดินหนี

นอกจากนั้นแล้ว ผู้บันทึกอาจมีข้อสังเกตเพิ่มเติมกับระดับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เด็กแกล้งผู้อื่น เด็กร้องไห้เมื่อสีเลอะมือ หรือความสามารถของเด็กในการใช้วัสดุบางอย่าง เช่น ช้อนหนักเกินไป กระดานสูงไป หรือตู้เก็บของรกมีหลายอย่างสุมกันอยู่แยกไม่ออก เป็นต้น

5) บันทึกขณะเด็กอยู่กับผู้อื่น

การหัดเข้าสังคมเป็นสิ่งจำเป็นของเด็กทุกคน เมื่อเด็กเล็ก ๆ จะยังมองเห็นว่าเด็กอื่นหรือคนอื่นเป็นเหมือนสิ่งของหรือวัสดุ ที่จะสัมผัสได้ ตมกลืนได้ และบางทีชิมได้ด้วย เด็กจึงอาจแสดงพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่มองว่ารับไม่ได้ เช่น เด็กอายุ 4 ขวบ เดินลงบันได พลางผลักเด็กที่เดินนำหน้าตัวเองออกไปให้พ้นทาง หรือเด็กอายุ 9 เดือน เอามือ

จิ้มตามของที่กำลังตรวจร่างกายเขาอยู่ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะการแสดงออกกับอารมณ์ที่เขามีต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นอารมณ์รัก โกรธเกลียด มักจะไม่ไปด้วยกัน เขาจะค่อยๆ พัฒนาการแสดงออกอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น เมื่อเขาตระหนักถึงสถานภาพของตัวเองที่มีในกลุ่มคน หรือระหว่างบุคคลว่าได้รับการยอมรับหรือไม่ มากน้อยเพียงไร จากการสัมผัส เอาตัวอย่างโดยผู้ใกล้ชิด หรือของผู้ที่เขาพบเห็นมาคิดใคร่ครวญดูตามลำดับขั้นของพัฒนาการการรู้คิด คือ จากคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางก่อนจนถึงการคิดที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นในที่สุด อันเป็นพื้นฐานของการอยู่ในสังคมของคน รายละเอียดที่ควรบันทึกระหว่างการสังเกตขณะเด็กอยู่กับผู้อื่นจึงควรเป็น ดังนี้

ก) ใครเป็นผู้เริ่มทักทายก่อนทำอย่างไร

ข) กริยาอาการเป็นอย่างไร (น้ำเสียง สีหน้า สายตา ฯลฯ)

ค) การตอบสนองเป็นอย่างไร

ง) สิ่งที่เกิดขึ้นในลำดับต่อไป

สรุป การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กนั้นนอกจากจะทำให้พยาบาลได้เข้าใจเด็กมากขึ้นแล้วยังอาจมีผลพลอยได้จากการนำไปวิเคราะห์ทางด้านจิตวิทยา เช่น ประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ และทางด้านการพยาบาล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กให้เข้าใจ และมีส่วนช่วยปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บางประการหรือส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีอยู่แล้ว เพื่อให้เด็กได้พัฒนาขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ต่อไป

บรรณานุกรม

- Cohen, Dorothy and Stern, Virginia. **Observing and Recording.** The Behavior of Young Children, Teachers College Press, Columbia University 1970.
- Mott., R. Sandra; James, Susan and Sperhac, Arlene. **Nursing Care of Children and Families.** 2nd ed. Addison-Wesley Nursing. 1990.